

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Breviarium Benedictinum, Pars aestivalis - Cod.
Lichtenthal 131**

[Frauenalb], [1518 Druck; Handschrift 1. Hälfte 16. Jh.]

Erklärungen (teils komputistisch)

[urn:nbn:de:bsz:31-40541](#)

Quid cognitio festorum mobilium horas canonicas legere debent
tibus necessaria est: congruum censeretur ut diuinorum ordinario
aliqua pro corundem festorum cognitione preuenient. Omnis igit prae-
ribus practicis que in rationali diuinorum alijs tractatibus tradit-
ur de hac materia sufficiere credimus hic practica litterarum tabula-
rum annotare: quatenus quidem ipsum rationale meminit: sed practi-
cam non ostendit. **Secunda igit** Q[uod] alphabetum tabulare ex duobus al-
phabeticis compositione: quozum primi incipit a b. et terminatur in v.
er scribi debet cum rubro: & vndeuan a parte post. Secundum vero
incipit ab a & terminatur in q. & debet scribi ei nigro: & punctuari
a parte ante. Et sic sunt littere tabulares & numero triginta quinq[ue]
ut patet in formula subiecta.

**Littere
Littere dñicales**

3 4 5 6 0 1 2
D E F G H B A

Considera si tabula inferius describenda sub
litteris dñicalibus: alias litteras tabulares
reperiendis non erit correcta. **I**nveni
q[uod] numerus litteris dñicalibus suprapositus signi-
ficit dies concurrentes. Numerus vero lute-
ris tabularibus suprapositus / significat nu-
merum hebdomadatorum a die naturatus chri-
sti usq[ue] ad septuagesimum. **Littere** autem quiz-
bus numerus non est appellatus / habet tamen heb-
domadas quorū littera precedens cui numerus
est apostolus. Hoc autem alphabetum tabulare
prefixum litteris kalēdarii a crastino **Venerdì**, usq[ue] ad dies **Mar-**
ci inclusive designat ineffabiliter diem pasche: quod erit in alijs lo-
ris kalēdarii prefixum alia solet festis mobilibus deseruire. Sed
quia ipsum festū pasche cardo est & causa om̄is festorum mobilium / ce-
specialiter circa dñe. eroz conuenit incidere: adeo ut nedium sim-
plices / sed multi experti componeant causa bisecta paralogiz-
ari / omnis praticis aliorum festorum sufficiat de invenzione pasche
ponere rationē / ad cuius invenzione deservit forma tabule sequens.

ZD

gente debet
ordinario
is igni plus
bus tradit
rat tabula
sed prae
dubius al
inatur in b
cumdu beco
a punctuari
na quinq

6012
GEB

4

c. t. g. h.

5

m. n. o. p.

6

t. v. a. j.

7

t. g. h. i.

8

n. o. p. q.

9

d. i. d. P

in alijs lo

are. Sed

ibulum/ et

dum sim-

paralogi-

ne pasche

sequentijs

Si bis igit inuentre diē pasche/obserua
in ipsa tabula leam dictales post festū **D**ar-
tic & descendē sub eadē vero ad cellā cui est
aurer numerr eiusd anni proprignatr: leamque
eundē celle reitre in kalēdario a crastinus
Bidic: vero ad diē **D**ar: & ubi ea reperi-
ris/ ipsa die festū pasche indubitate habe-
bis. Quo habito/ si sex hebdom. anterorū cōpu-
taveris: habebis dictara. xl. Si nouē spule
ris habebis dictara. lxx. Et sic beaterr nullaz
cibi parcer difficultate in requredo. lxx. Re-
liqua festa mobilia de per se cōsequunt or-
dinē. **C**Nota si placuerit haber tabulam me-
moria cōmendato: sed us premiū
memorie cōmendato: sed us currit elas-
tus. & prescripti temporis. & est obseruandus
quo kahos et karon scribēda sunt cui h. et hi-
lare cui h. & inclusas capiendi est pro vna dictione. **C** Ite isti diclus
sunt regredi. In quo desinūt a sed b pert b sub fest. Wars a deseruit
s/ cui sit littera finis. Sed b deseruit/ cui finis littera queuis. Pol-
les tincturā/ vult a prestare sedam. Index tincturam vult b cōcedere
prīmā. A promōtiū sequitur/ sed b precedit eundē. **C** habit volueris
tabula cōponere/ primo loca leas dictales in supremo articulo polli-
cis & indicis: ita quo in primō articulo politis in quo solemr dicere
habant. ponat lea dictales **I** in sedo **D** in tertio **E** in radice indi-
cis ubi solemr dicere. **E**ffatur. ponatur **D**, in sedo **E** in tertio **F**, in
quarto **G**. Itis si dispositis accipe primā dictionē prescriptor. diclus
um sed z. Rei. que deseruit primo alphabeto: quo nō terminatr in s: & iz
cipe numerare a radice indicis pererēdo leas dictales vero ad pri-
mā dictionē sed z. que venit locāda sub littera dictaali **F**. qua-
ibidem fixe post litteras tabulares sequentes ordinā in cellis sub alijs
litteris dictales: ita sed z quo sub lea dictaali **F** ponas s, et sub **G** r, et
sub **A** h, et sub **B** a, et sub **C** b, & sub **D** c. Itis accipe dictionē elatus
que desinūt in s: & deseruit sedo alphabeto: & incipe numerare a les-
cida tinctura politis/ pererēdo leas dictales donec peruenias
ad leam dictionis sed z. que venit locāda sub littera dictaali **F**. qua-
ibidem fixe post litteras tabulares sequentes ordinā in cellis sub
alijs leis dictaibus: ita sed z quo sub lea dictaali **D** ponas f, & sub **G** g
sub **B** h, sub **C** i, & **D** k, sub **E** l. Sed i modo faciēdū est de reliques.

Escursus: **M**ot 1 2 3 4 5 6
Tredit. **P**ro. **C**od. **E**FD

CReps 1 p. a. b. c. r. s. t.
furit 2 r. g. v. i. k. m.
elatus 3 g. h. i. l. e. f.
oculum 4 n. o. p. q. r. s.
claudēdo 5 f. g. h. l. c. e.

beatus 6 g. h. b. c. e. f.
Luce 7 n. o. p. q. r. l. m.

lahos 8 o. p. q. l. m.
terret 9 v. a. b. c. d. e.
hilarem 10 n. o. b. i. n. m.

grecus 11 g. h. i. l. l. m.
quartit 12 v. a. b. q. r. s.
eden 13 f. g. b. l. l. c.

Vanās 14 g. h. i. l. d. e.
nome 15 n. o. p. q. r. s.
beat 16 f. g. b. c. e.

animas 17 s. a. b. c. e. f.
laron 18 n. o. p. q. l. m.

hellenas 19 o. p. i. l. l. m.

lacē cui h. & inclusas capiendi est pro vna dictione. **C** Ite isti diclus

sunt regredi. In quo desinūt a sed b pert b sub fest. Wars a deseruit

s/ cui sit littera finis. Sed b deseruit/ cui finis littera queuis. Pol-

les tincturā/ vult a prestare sedam. Index tincturam vult b cōcedere

prīmā. A promōtiū sequitur/ sed b precedit eundē. **C** habit volueris

tabula cōponere/ primo loca leas dictales in supremo articulo polli-

cis & indicis: ita quo in primō articulo politis in quo solemr dicere

habant. ponat lea dictales **I** in sedo **D** in tertio **E** in radice indi-

cis ubi solemr dicere. **E**ffatur. ponatur **D**, in sedo **E** in tertio **F**, in

quarto **G**. Itis si dispositis accipe primā dictionē prescriptor. diclus

um sed z. Rei. que deseruit primo alphabeto: quo nō terminatr in s: & iz

cipe numerare a radice indicis pererēdo leas dictales donec peruenias

ad leam dictionis sed z. que venit locāda sub littera dictaali **F**. qua-

ibidem fixe post litteras tabulares sequentes ordinā in cellis sub

Si vero placuerit aliquid scire de inuentione septuagesimae
me attende **v**erius sequentes quod ponit romanale diuinorum
et eos memorie ostendat. **A** festo stelle numerando pfecte lunam. **Q**uadraginta dies post septuagesima fiet bisextus qui fuerit supadditum vnius. **S**i cadit in lucem domini tunc sume sequentem. **S**i cadit in feria septenaria sive bisexta. **L**ique die dominii primi sumasque secundum. **S**ecundum est obserua quanta sit luna in die epiphanie domini et ab illa quanta numerando pfecte quadraginta dies et prima dominica sequente erit septuagesima. **S**i fuerit bisextus numero quadraginta et vnu dies. **O** si quadragesimus aut quadragesimus primus dies ceciderit in dominica: nec ipsa dominica sequens erit septuagesima. **S**i autem quadragesimus aut quadragesimus primus ceciderit in sabbatu fueritque bisextus tunc non ipsa dominica prima post sabbatum sed alia sequens erit septuagesima. **T**ertio in eodem ratione habemus adhuc brieuiorem rationem de inuentione pasche in metris sequentibus. **P**ost nonas martis ubi sit noua luna require. **T**ertia lux dominica prima pascha tenet. **T**ertio ad idem per dominica invocavit valet sequens versiculos. Post agathum aureus. postque saturnum inuoca post id. **S**ecundum est obserua aureum numerum post die agathe et require sabbatum proximum post ipsum aureum numerum et dominica sequenti erit quadragesima. **T**ertio si placuerit alphabitu tabulare littere kalendarii a die pfecte usque ad festum cathedralis ad designationem septuagesime presignare tunc minimum debes in anno bisextili duas esse litteras domini cales vnam videlicet recessente anni festu mathie: et aliam deinceps permanentem: quarum prima deferunt septuagesime: secunda vero festo pasche sic tamen quod ipse littere tabulares sibi sint in ordine alphabeti contiguae: alioquin si sibi discontiguae fuerint ipsa septuagesima ad sequentem dominicam prorogatur.